

บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

กฤษฎา แก้วเกลี้ยง¹

Krissada Kaewkliang

ชื่อหนังสือ : เมื่อตะวันตกล่าอาณานิคม ศตวรรษที่ 15-19

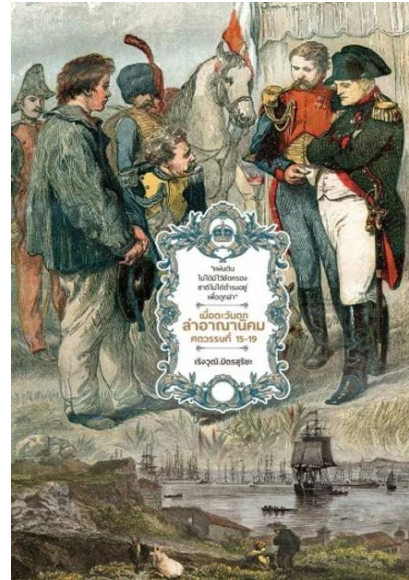
ผู้แต่ง : เรืองวุฒิ มิตรสุริยะ

ปีที่พิมพ์ : 2559

สำนักพิมพ์ : บริษัท เอส.เค.เอส. อินเตอร์พรีน จำกัด

จำนวนหน้า : 575 หน้า

ISBN : 978-616-92575-2-3

“ยุคบุกเบิกนี้ อำนาจไม่ได้มาจากปลายดาบอย่างเดียวแล้ว แต่กลับกันอำนาจมาจากความมั่งคั่ง ใครมีเงินทองมากกว่า คนนั้นมียอำนาจติดตามมา และเงินทองที่ได้มานี้ นอกเหนือจากการปล้นแล้ว ก็ยังต้องให้ความสำคัญกับการค้า เมื่อการค้ารุ่งเรือง การเงินมากมาย ความมั่งคั่งและอำนาจก็จะติดตามมา...”

ประโยชน์ข้างต้นปรากฏอยู่ด้านหลังปกหนังสือเมื่อตะวันตกล่าอาณานิคม ศตวรรษที่ 15-19 ซึ่งจากการอ่านประโยคดังกล่าว ประกอบกับการพิจารณาปกหนังสือที่น่าเสนอเป็นภาพบุคคลที่แต่งกายเหมือนขุนนางกำลังเจรจากับคนในท้องถิ่น ทำให้ผู้ปริทัศน์ตัดสินใจซื้อหนังสือเล่มนี้มาอ่านทันที เนื่องจากต้องการทำความเข้าใจว่า แท้ที่จริงแล้ว การล่าอาณานิคมมีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับการค้าและความมั่งคั่ง เพราะตามความเข้าใจเดิมของผู้ปริทัศน์ การล่าอาณานิคมเป็นเรื่องของการที่ผู้มีอำนาจกลุ่มหนึ่งเข้ามายึดครองดินแดนของผู้ที่ด้อยอำนาจกว่าอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งการยึดครองดังกล่าวจะต้องใช้กำลังทางทหารในการควบคุมให้บุคคลสยบยอมต่ออำนาจเป็นหลัก แต่หนังสือเล่มนี้กลับเกริ่นให้เห็นในด้านหลังปกว่า แท้ที่จริงแล้วการยึดครองดินแดนมาเป็นอาณานิคมไม่ใช่เพียงแค่การใช้กำลังทางทหารเข้าบังคับเพียงอย่างเดียว แต่การยึดเอาดินแดนใดดินแดนหนึ่งเข้ามาเป็นอาณานิคมเป็นเรื่องของการใช้การครอบงำทางการค้าและเศรษฐกิจด้วย และการยึดดินแดนในแง่นี้ดูเหมือนจะทรงพลังไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการใช้กำลังทางทหารแบบที่เคยเข้าใจกันเสียอีก เพราะการยึดครองในลักษณะดังกล่าวเป็นเรื่องของการยึดกุมปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของผู้คน ดังนั้น เมื่อผู้คนในประเทศใดประเทศหนึ่ง

¹ รัชการาชการอาจารย์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จ.นครนายก 26001

Academic Division, Chulachomklao Royal Military Academy, Nakornnayok, 26001 Thailand.

Corresponding Author E-mail: brainy-smart@hotmail.com

ตกอยู่ภายใต้การครอบงำทางเศรษฐกิจของอีกประเทศหนึ่งแล้ว บุคคลในประเทศที่ถูกยึดครองก็ต้องยอมจำนนต่อเงื่อนไขของผู้เป็นเจ้าของอาณานิคมไปโดยปริยาย

หนังสือเล่มนี้นับเป็นหนังสือเชิงประวัติศาสตร์การเมืองที่นักวิชาการผู้ใฝ่รู้ทั้งหลายสมควรนำมาศึกษา หากต้องการเข้าใจถึงประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของโลก ซึ่งในแง่หนึ่งเกิดจากการที่ประเทศในแถบตะวันตกมีความต้องการที่จะขยายอำนาจของตนเองให้กว้างขวางออกไป ทั้งนี้ก็เพื่อครองความเป็นเจ้าแห่งโลก โดยประเทศเหล่านี้ไม่ได้มีเพียงประเทศเดียวที่มีความต้องการเหมือนกัน ดังนั้น จึงก่อให้เกิดการแข่งขันกันยึดครองดินแดนต่าง ๆ ด้วยการใช้กลยุทธ์ ตลอดจนเล่ห์กลที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการยึดครองของตนเอง ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้บรรยายเรื่องราวเหล่านั้นไว้อย่างครบครัน โดยเรื่องราวของการล่าอาณานิคมในหนังสือเล่มนี้ถูกรวบรวมมาเป็นอย่างดีจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เห็นได้จากบรรณานุกรมที่แสดงรายชื่อหนังสือไว้เป็นจำนวนมาก อันแสดงถึงความเอาใจใส่และความพิถีพิถันของผู้เขียนในการใช้ความพยายามร้อยเรียงเรื่องราวต่าง ๆ มาให้ผู้อ่านได้อ่านหนังสือที่มีคุณภาพ และมีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

หากพิจารณาเรื่องราวแห่งการล่าอาณานิคมที่หนังสือเล่มนี้นำเสนอไว้ กล่าวได้ว่า หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ได้ทำการบันทึกประวัติศาสตร์โลกไว้อย่างวิจิตรบรรจง เนื่องจากเรื่องราวมากมายที่ถูกนำเสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้เป็นสิ่งที่หลายคนยังไม่ทราบ โดยเฉพาะเรื่องราวที่ดูเหมือนจะเป็น “ประวัติศาสตร์นอกตำรา” ซึ่งไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในแบบเรียนหรือหนังสือเชิงประวัติศาสตร์กระแสหลักเกี่ยวกับการล่าอาณานิคม เช่น ประเด็นในลักษณะที่เป็น “วงใน” ของชนชั้นปกครองในขณะที่จะทำการยึดครองดินแดนใดดินแดนหนึ่ง หรือประเด็นที่เกี่ยวกับกลยุทธ์ในการยึดครองของประเทศเจ้าอาณานิคมที่มีการออกแบบได้อย่างแยบยล ทำให้ทราบได้ว่า แท้ที่จริงแล้วการที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะได้อีกประเทศหนึ่งมาเป็นอาณานิคมของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาประกอบกัน ไม่ใช่เพียงแค่การผลิผลามใช้กำลังทางทหารไปบุกยึดเพียงอย่างเดียว ซึ่งการนำเสนอเรื่องราวในลักษณะดังกล่าว เป็นการชี้ให้เห็นว่า แท้ที่จริงแล้วประวัติศาสตร์ไม่ได้มีความราบเรียบและเป็นเส้นตรง แต่ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวที่แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้ ต่อรอง ตลอดจนปฏิภาณไหวพริบอันแยบคายที่มนุษย์ใช้ปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของตนเอง

การนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ เป็นการนำเสนอในลักษณะของเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ด้วยภาษาแบบกึ่งทางการ และใช้ภาษาพูดมากกว่าจะเป็นเนื้อหาในเชิงวิชาการที่นำเสนอด้วยภาษาเขียนเต็มรูปแบบอย่างที่ใช้กันในแบบเรียนและหนังสือที่เป็นประวัติศาสตร์กระแสหลักที่มีอยู่มากมายในสังคม ซึ่งการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ในลักษณะดังกล่าว นับเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้ผู้อ่านได้เพลิดเพลินไปกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ชวนให้ระลึกรู้ถึงและตีความไปกับการใช้สติปัญญาของมนุษย์เพื่อสร้างให้ตนเองบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งในที่นี้คือ วัตถุประสงค์ในการครองความเป็นเจ้าอาณานิคมเหนือดินแดนของผู้ที่ด้อยกว่า โดยภาษาที่ใช้นำเสนอเป็นภาษาง่าย ๆ ในลักษณะที่สื่อให้เห็นราวกับว่าผู้เขียนกำลังสนทนากับผู้อ่านอยู่จริง ๆ อันเป็นการสร้างเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านมานานแล้วให้กลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่งผ่านลีลาการเขียน ทำให้ผู้อ่านเกิดบรรยากาศแห่งความสนุกสนานและผ่อนคลาย ไม่ได้รู้สึกว่าการกำลังอ่านแบบเรียนที่ประกอบไปด้วยเนื้อหาที่หนักอึ้งอยู่ แต่กลับรู้สึกว่าการกำลังนั่งฟังผู้รู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์นั้นเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ฟัง หรือผู้อ่านบางท่านอ่านรู้สึกถึงขนาดว่า ตนเองได้ย้อนเวลากลับไปในอดีตและประสบพบเจอเหตุการณ์เหล่านั้นด้วยตนเองจริง ๆ

รูปแบบการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ เป็นการนำเสนอตามลำดับชั้นเวลา เริ่มตั้งแต่มูลเหตุในการเริ่มต้นเล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกไปจนถึงเรื่องราวตอนท้าย ๆ ของการเล่าอาณานิคมก่อนจะสิ้นสุดยุคการเล่าอาณานิคมที่ปรากฏคู่ต่อสู้อย่างชัดเจน พร้อมกับบทสรุปทิ้งท้ายที่ชวนให้ผู้อ่านได้ไปคิดว่าสถานการณ์โลกจะดำเนินต่อไปอย่างไร และรูปแบบการเล่าอาณานิคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ซึ่งการนำเสนอเรื่องราวในลักษณะดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องราวของการเล่าอาณานิคมได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน และสามารถลำดับความคิดได้อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าการเล่าอาณานิคมจะประกอบไปด้วยเรื่องราวของประเทศต่าง ๆ ที่แก่งแย่งแข่งขันกันเป็นเจ้าอาณานิคมด้วยการเข้าไปยึดครองดินแดนต่าง ๆ ในเวลาที่ใกล้เคียงกัน แต่ผู้เขียนก็สามารถจัดลำดับการนำเสนอเรื่องราวเหล่านั้นได้อย่างลงตัว และชี้ให้เห็นถึงนัยยะสำคัญของเรื่องราวเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อ่านต้องการที่จะติดตามเรื่องราวตอนต่อไปที่เกิดขึ้น ราวกับเป็นละครเรื่องหนึ่งที่มีความสนุกสนาน เพราะเต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่หลากหลาย ส่วนหัวข้อการนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนก็สามารถตั้งหัวข้อในลักษณะที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้มากพอสมควร จากการที่ผู้เขียนได้ตั้งหัวข้อในลักษณะที่เป็นปริศนา ชวนให้ผู้อ่านสงสัยและต้องการติดตามว่าหมายถึงอะไร เช่น ตรรกะต่อของศตวรรษที่ 15 หลงว่าพบอินเดีย... อีกคนละ! น้ำพุแห่งความเยาว์วัย (The Fountain of Youth)

ข้อสังเกตต่าง ๆ เกี่ยวกับหนังสือเรื่อง เมื่อตะวันตกล่าอาณานิคม ศตวรรษที่ 15-19 ที่นำเสนอมาทั้งหมดข้างต้น คงจะสามารถแสดงให้เห็นถึงความน่าสนใจ ตลอดจนคุณค่าของหนังสือได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม หากหนังสือเล่มดังกล่าวถูกจัดวางอยู่บนชั้นหนังสือเพียงอย่างเดียวคงจะไม่มีประโยชน์อันใด ดังนั้น ผู้ปริทัศน์จึงขอเชิญชวนผู้อ่านในทุกสถานภาพ ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันเพียงใดก็ตามมาอ่านหนังสือเล่มนี้ เพื่อให้หนังสือเล่มนี้สามารถอ่านวยประโยชน์ให้เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง มิใช่เพียงตำราความรู้ที่ถูกจัดวางอยู่บนชั้นหนังสือเพียงอย่างเดียวเหมือนกับตำราอีกหลาย ๆ เล่ม เพราะหนังสือเล่มนี้มีได้เป็นเพียงสิ่งพิมพ์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในเชิงวิชาการเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่จะทำให้ประชาคมโลกได้เข้าใจรากเหง้าแห่งความเป็นปัจจุบันมากขึ้นด้วย